

KUNSTEN

[K] BEAUFORT³: TOT MEERDERE EER EN GLORIE VAN DE KU(N)ST

De Belgische kust is de perfecte weerspiegeling van het land zelf. Ze is zonder plan of visie volgebouwd, met veel ruimte voor de kleine handelaar die vooral inspeelt op de primaire behoeften van de toerist. Maar hier en daar resten nog enkele honderden meter ongerept strand en vindt men ook nog een paar gebouwen die de schoonheid van de belle époque in herinnering brengen.

In de tentoonstelling *Herinneringen, kunstenaars aan de Belgische kust van 1830 tot 1958*, in het vroegere Provinciaal Museum voor Moderne Kunst in Oostende, nu MuZee, neemt de nostalgie naar deze glorierijke periode een belangrijke plaats in. Het contrast tussen wat in de tentoonstelling te zien is en de huidige situatie is groot. De tentoongestelde werken komen vooral uit de eigen collectie. Veel Ensor en Spilliaert dus, vader en zoon Permeke, die allemaal in Oostende werkten, maar ook Theo Van Rijsselberghe, die in Knokke een clan van kunstenaars leidde. En uiteraard ook Paul Delvaux, die al van in 1918 aan de kust op vakantie ging en er regelmatig zijn vriend Georges Grard in Sint-Idesbald ging bezoeken. Delvaux zou er zich op het einde van zijn carrière definitief vestigen. Maar ook voor minder bekende kunstenaars was

de zee een geliefkoosd onderwerp. “Een model dat nooit stilzit”, zoals de belangrijkste negentiende-eeuwse Belgische marineschilder Louis Artan de Saint-Martin het uitdrukte. Hij had zelfs een atelier op het strand van De Panne. De tentoonstelling toont ook de bijzondere, soms lichtelijk megalomane plannen, die rijke zakenlui voor de kust in petto hadden. Zoals vader en zoon Otlet die van Westende een centrum wilden maken met een internationale uitstraling en een artistiek karakter. In een paar decennia bouwden zij 62 hectare duinen om tot een aantrekkelijk belle-époqueoord. De Brusselse zakenman Henri Van Cutsem was een groot kunstliefhebber en mecenas. Hij kocht een villa op de dijk van Blankenberge, waar hij een hele reeks kunstenaars ontving. Hij kocht hun werk ook aan. Zijn collectie vormde later de basis voor twee musea: het Charliermuseum in Brussel en het Museum voor Schone Kunsten in Doornik.

Uit de tentoonstelling blijkt ook dat de kust niet alleen bij beeldende kunstenaars geliefd was, ook auteurs kwamen er graag. Bredene en Oostende groeiden kort voor de Tweede Wereldoorlog zelfs uit tot centra van exilliteratuur. De Duits-Tsjechische schrijver en journalist Egon Erwin Kisch verbleef er, naast Stefan Zweig, Herman Kesten, Joseph Roth en anderen. Enkele jaren daarvoor had ook al Albert Einstein in De Haan een onderkomen gevonden.

Aeneas Wilder, houten koepel, Westende. Installatie op de tentoonstelling Beaufort03, Foto Dirk Van Assche.

Hij ontvluchtte Duitsland en dankzij zijn goede contacten met koningin Elisabeth en de industrieel Solvay kreeg hij kortstondig onderdak aan de Belgische kust. Hij ontmoette er in 1933 James Ensor en ook de dichter Paul Valéry.

Van bij de opkomst van het massatoerisme, is de band met de economie niet meer los te maken. Er werd een beroep gedaan op tal van vormen van toegepaste kunst om de toeristen naar zee te lokken. Er waren in de tentoonstelling pareltjes te zien van affiches. Vooral opnieuw tijdens de periode van de belle époque speelde de kustaffiche een hoofdrol in de affichekunst.

Deze expositie in het Kunstmuseum aan Zee in Oostende is maar een klein onderdeel van de triënnale Beaufort, die nog tot 4 oktober 2009 plaatsheeft in tien Belgische kustgemeenten. Kosten noch moeite werden gespaard om gerenommeerde kunstenaars uit binnen- en buitenland naar de kust te brengen. In elke deelnemende gemeente is werk van drie kunstenaars te zien. In tegenstelling tot de vorige editie bevinden bijna alle werken zich in open lucht en zelfs voor een belangrijk deel op of in de buurt van het strand. Soms is het wel wat zoeken, zoals in het geval van *Albedo*, een paviljoen van de Nederlandse kunstenaar Niek Kempers dat lijkt op een labyrint en verscholen zit in een duinpan in een van de meest ongerepte stukken strand van de Belgische

kust in Bredene. Andere vallen al van ver op. De Schotse kunstenaar Aeneas Wilder bouwde in Westende een twaalf meter hoge koepel in hout. De ruimte, die heel licht en doorschijnend is, heeft een heel sacrale sfeer. Ook het werk van de bekende Franse kunstenaar Daniel Buren valt zeer op. Met *Le vent souffle où il veut* wou hij op het strand van De Haan de illusie van een bos wekken. Dat doet hij met honderd masten waaraan telkens een gestreepte windhaan hangt.

Door hun monumentaliteit en poëzie kunnen deze werken zeker rekenen op de bewondering en goedkeuring van het grote publiek. Maar dat is veel minder het geval voor het werk van de Poolse kunstenaar Robert Kusmirowski. De meester van de vervalsing bouwde in Blankenberge de gevel van een vervallen huis. Het stadsbestuur en ook een deel van de bevolking reageerde kwaad. Men vond het ongepast. In hun stad komt dit niet voor. Maar misschien maakte de kunstenaar een allusie op het gebrek aan respect dat makelaars en bestuurders tonen voor de waardevolle architectuur die aan de kust heeft moeten wijken voor karakterloze nieuwbouw.

Men kan zich afvragen voor welk publiek deze Beauforttriënnale bestemd is. Voelen de vele toeristen zich aangesproken? Hoeveel mensen doen het hele traject? Je hebt er zeker twee volle dagen

voor nodig en je moet dan wel een heel strak tempo aanhouden. Je kunt het dus moeilijk beschouwen als een grote tentoonstelling. Het is een poging om dat deel van de bevolking dat nooit een tentoonstelling bezoekt en niet in aanraking komt met hedendaagse kunst toch even met een kunstwerk te confronteren. Misschien zijn er toch enkelen die er even bij zullen stilstaan. Het evenement past dus goed in het participatiebeleid dat vandaag een belangrijk onderdeel is van het cultuurbeleid. Het is uiteraard ook een promotiemiddel voor de Belgische kust en een poging om die kust wat van zijn slechte reputatie af te helpen. Met enig succes trouwens. Het evenement kreeg heel wat belangstelling, ook in de buitenlandse pers, en de werken staan op enkele van de mooiste plaatsen van de kust. Maar men kan zich natuurlijk afvragen of kunst hier niet gebruikt wordt als “glijmiddel” voor economie en toerisme.

Voor de rest zijn er gewoon een aantal heel interessante kunstwerken te zien die een reisje naar de kust gewoon de moeite waard maken. Zoals het mooie *Gaalgui* van Philip Aguirre Y Otegui, op het Oosterstaketsel in Nieuwpoort, een stille verwijzing naar bootvluchtelingen en migratie. Of *Stone Path* van de Chinese beeldhouwer Xu Bing: een klassiek gedicht dat uitgehouwen is op 76 stenen, die een pad vormen in het Leopoldpark in Oostende. Elke steen draagt een woord. Ik zag het werk in het voorjaar, toen het helemaal omringd was met bloeiende bos hyacinten.

Tijdens Beaufort03 organiseerden enkele kustgemeenten ook interessante monografische tentoonstellingen. Zo werd in Blankenberge het werk van de grafische kunstenaar Frans Masereel getoond en in Bredene dat van de animatiefilmer Raoul Servais.

Er wordt inmiddels al volop aan een volgende editie gedacht. Die zou moeten plaatsvinden in 2012. Men hoopt om Beaufort dan door te trekken over de Noord-Franse grens tot voorbij Duinkerke.

DIRK VAN ASSCHE

Zie www.muzee.be en www.beaufort03.be.
